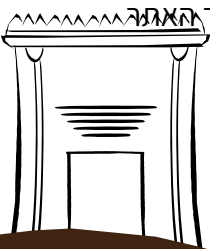

טיפ טיפה מקדש

הכהונה

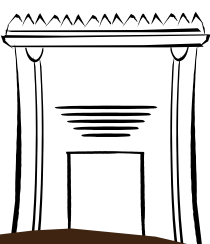
- **"הבדיל ה' את-שבט הלוי לשאת את-ארון ברית-ה' לעמד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו עד היום הזה..." (דברים, י')** כולנו מכירים את משפחת כהן, כץ, כהנא, כצמן- הכהנים! הכהנים הם משפחה משבט לוי, שהופרשה לעבוד את העבודה בבית המקדש ולהורות את תורת ה'. בשעבוד מצרים, שבט לוי לא עבד בעבודת פרך. במה הוא זכה לכך? בתחילת שיעבוד מצרים פרעה אף הוא שיעבד את עצמו בעבודה, כדי שבני ישראל יתאמצו במלאכה, "בפרך, בפה רך". באותה השעה שבט לוי נזכר בדברי יעקב- שהלויים לא יסחבו את ארון הקבורה של יעקב כיוון שהם עתידים לשאת את ארון הקודש, ולכן שבט לוי לא רצה לשעבד את עצמו. באותו היום נקבע שכל מי ששעבד את עצמו-יצטרך להמשיך בכך, ומשום כך שבט לוי היה חפשי. (חזקוני, שמות ה'). בימים הבאים בע"ה נעסוק בכהנים ובעבודתם.
- **"ויבדל אהרן להקדישו- קדש קדשים הוא-ובניו עד-עולם..." (דברי הימים א', כ"ג)** אתמול למדנו ששבט לוי היה חפשי משעבוד מצרים. אפשר לחלק את התפקידים של שבט לוי לשניים, עבודת המקדש ולימוד התורה ושפיטת העם. תחילה, היה בכל דור אדם אחד, נציג העולם, והוא זה שהקריב קורבנות. בכל דור היה "בכור" אחד: אדם, שת, אברהם וכדומה. לאחר מכת בכורות ההסדר השתנה, ועבודות המקדש היו אמורות להיעשות על ידי הבכורות. אך בעקבות חטא העגל עבודות המקדש עברו ללויים והם נתקדשו. עבודות המקדש- היו אמורות להיעשות על ידי הבכורות, ולאחר חטא העגל עברו ללויים והם נתקדשו בזה. אך לימוד התורה ושפיטתה- זהו התפקיד היחיד שנמסר ללויים עוד על ידי יעקב.
- **"א"ר שמעון בן יוחאי: ג' כתרם הם- כתר מלכות וכתר כהונה וכתר תורה..." (שמות רבה לד, ב)** לכהנים יש כמה תפקידים: "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה באפך וכליל על-מזבחתך" (דברים ל"ג) תפקיד הכהנים הוא לשפוט וללמד את עם"י תורה, ולעבוד בבית המקדש. הכהונה היא סוג של הנהגה, ויש לה "כתר"... כמו המלוכה והרבנות. זרע אהרן נבחר לכהונה, זרע יהודה למלוכה, וכתר תורה פתוח לכל. "כתר מלכות - זה השלחן דכתיב בו (שמות כה, כד): "זר זהב סביב". כתר כהונה - זה המזבח דכתיב בו (שם ל, ג) "זר זהב סביב". וכתר תורה - זה הארון דכתיב בו "זר זהב". (שמות רבה) מנהיג טוב זוכה לכתר, ומנהיג שלהיפך- ההנהגה היא לרועץ ("זר" או "זר").
- **"יברך ה' וישמרך. יאר ה' פניו אליך, ויחנך. ישא ה' פניו אליך, וישם לך שלום. ושמו את-שמי על-בני ישראל, ואני אברכם" (במדבר, ו')** יהודי זקן ירא שמים, התנהג באופן מוזר. בכל חג היה יוצא מבית הכנסת בטרם עלו הכהנים לדוכן, וחוזר עם סיום הברכה. יום אחד החליט רב בית הכנסת לשאול אותו מדוע הוא נוהג כך, והיהודי סיפר. בשואה, לפני שהנאצי הרג את חבר שלו, חברו ביקש בקשה אחרונה- לברך ברכת כוהנים. והתחיל: "יברך ה' וישמרך...." כל הקהל ענה אמן, בבכייה רבה. לכן הוא יוצא מבית הכנסת בברכת הכהנים. כאשר הכהנים פורסים את טליתותיהם הוא מתפרץ בבכי נסער, בזכרונו את מה שארע בשואה. כדי שהמתפללים לא ישמעו את בכיו הוא מעדיף לצאת החוצה... (מתוך האגדה 'דרשו ד' ועוזו') יהי רצון שמהחורבן הגדול נגיע לגאולה השלמה.

טיפ טיפה מקדש

הכהונה

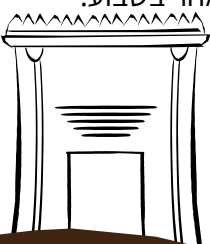
- **"בית דין הגדול היו יושבין בלשכת הגזית ועיקר מעשיהם התדיר שהיו יושבין את הכהונה" (רמב"ם, הלכות ביאת מקדש פרק ו')** איך נדע שאדם באמת כהן ולא התבלבלו בייחוסו? בזמן שבית המקדש היה קיים, היו מקפידים בית דין לבחור לעבודה כוהנים מיוחסים. בית הדין הגדול היה יושב בלשכת הגזית, ושם היו בודקים את ייחוס הכוהנים הרוצים לעבוד בבית המקדש. גם בית דין של כוהנים היו עוסקים בבירור ייחוס הכהונה, כמו שנאמר: **"ואתה ובניך אתך תשמרו את-כהנתכם... והזר הקרב יומת"** (במדבר, י"ח) כלומר תשמרו את הכהונה לייחוס. בתקופת חז"ל היו שני סוגי כוהנים: כוהנים מיוחסים וכהני חזקה. (מתוך מגילת המקדש) בע"ה שבוע הבא נלמד על ייחוס הכוהנים.
- **"אי זהו כהן מיוחס? כל שהעידו לו שני עדים שהוא כהן בן פלוני הכהן ופלוני בן פלוני הכהן עד איש שאינו צריך בדיקה והוא הכהן ששימש על גבי המזבח" (רמב"ם, הלכות איסורי ביאה פרק כ')** בשבוע שעבר למדנו שבתקופת חז"ל היו שני סוגי כוהנים: כוהנים מיוחסים וכהני חזקה. אך מיהו כהן מיוחס? כהן מיוחס הוא כינוי לכהן שיש עליו עדות גמורה של שני עדים כשרים שהוא כהן כשר, ושאבותיו שמשו על גבי המזבח במקדש. כהן זה כשר לדינים מסוימים: לעבודה על המזבח, לאכילת תרומה מהתורה, ולאכילת חלה מהתורה. אולם לא נמצא מקור לכך שכוהנים בעלי כתב ייחוס נחשבים כמיוחסים, אלא צריך עדות בפני בית דין שאבותיו שמשו על גבי המזבח, לפיכך היום אין לנו כוהנים מיוחסים. (מתוך מגילת המקדש)
- **"כל כהנים בזמן הזה בחזקה הם כהנים ואין אוכלין אלא בקדשי הגבול" (רמב"ם, הלכות איסורי ביאה פרק כ')** אתמול למדנו על כהן מיוחס, ומיהו כהן מוחזק? כהנים המוחזקים ככוהנים על פי הנהגתם, כלומר שנוהגים דיני כהונה, או על פי משפחתם, אך אין עדות גמורה על ייחוסם, נקראים 'כהני חזקה'. דעת רוב הפוסקים היא שכהן חזקה הרי הוא ככהן ודאי. לפיכך, מן התורה הרי שאותם כהני חזקה כשרים לעבודה במקדש, ומדרבנן הצריכו עדות כדי לעבוד במקדש. לכן, בזמן הזה במקום עשה שיש בו כרת כמו קרבן פסח, אף כהני חזקה כשרים לעבודה. (מתוך מגילת המקדש)

טיפ טיפה מקדש

ניסים במקדש

- **"ומבני הכהנים בני חביה... אלה בקשו כתבם המתיחשים ולא נמצאו ויגאלו מן-הכהנה" (עזרא ב')**
האם משפחות הכהונה החזיקו ספרי יוחסין?
לכאורה לפי הכתוב בעזרא משפחות הכהנים החזיקו בידן מגילת יוחסין, ולמי שלא הייתה מגילת יוחסין לא יכל לעבוד בתור כהן- "ויגאלו מן-הכהנה".
אך יש האומרים שבספר עזרא מדובר על משפחה מסוימת שהתערבו בה חללים ולכן דווקא הם לא עבדו בתור כוהנים, ולא משום שלא היתה להם מגילת יוחסין. המאירי כתב:
"ומכל מקום גדולי המפרשים נראה שדעתם נוטה לומר
שכל שהוא בחזקת כהן אין מהרהרין אחריו ואף על פי שלא נמצא כתב יחוסו ושלא נתבררה שלשלתו..."
(המאירי על מסכת קידושין דף סט/ב)
- **"וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את-בני-לוי... והיו לה' מגישי מנחה בצדקה" (מלאכי ג')**
בספר מלאכי מתואר שהכהנים יטוהרו לעבודה במקדש.
בימי המלך המשיח, כאשר יתקבצו אליו כל ישראל, הוא יטהר תחילה את בני לוי. ויאמר: "זה מיוחס כהן וזה מיוחס לוי..."
"ואינו בא לא לטמא הטהור ולא לטהר הטמא ולא לפסול אנשים שהם בחזקת כשרות ולא להכשיר מי שהוחזקו פסולין אלא לשום שלום בעולם..." (הרמב"ם, הלכות מלכים י"ב)
- **"משה רבנו חילק הכהנים לשמונה משמרות... וכן היו עד שמואל הנביא. ובימי שמואל, חילקם הוא ודוד המלך לארבעה ועשרים משמר..." (רמב"ם, הלכות כלי המקדש)**
תארו לעצמכם, את הכהנים בעבודתם בבית המקדש.
"תתכונן יצחק, שבוע הבא אנחנו עובדים בבית המקדש!" אמר אחיו הגדול, יוסף. "כן, אני כל כך מתרגש... זאת תהיה הפעם הראשונה שלי. מה אתה זוכר מהפעם הקודמת שעבדת?"
"זאת הייתה חוויה מיוחדת. תחושת שליחות גדולה! הייתה לנו אחריות עצומה, היינו צריכים להתכוון בעת הקרבת הקורבן, ולחשוב מחשבות טהורות. אתה יודע, עבדנו רק יום אחד בשבוע, כי המשמר מתחלק לשבעה בתי אב. אני זוכר שבעריכת הפייס, פנחס זכה בהקטרת הקטורת!
בסוף, בשבת, המשמר הבא נכנס ואנו יצאנו.
את הטעם של לחם הפנים אני לא אשכח..."
- **"ועל כל משמר ומשמר ראש אחד ממונה. ועולין לירושלים לעבודה, משמר בכל שבת. ומיום השבת ליום השבת, הן מתחלפין..." (רמב"ם, הלכות כלי המקדש)**
לכוהנים הייתה אחריות גדולה, כמו שכתוב: "ויאמר ה' אל-אֶהְרֵן אֶתְּהָ וּבְנֵיךָ וּבְיַת-אֲבִיךָ אֶתְּךָ תִּשְׂאוּ אֶת-עֹן הַמִּקְדָּשׁ..." (במדבר, י"ח) כלומר אם "זר" חוטא ובא לגעת בדברים הקדושים (למשל השולחן וכלי הקודש) עונשו מוטל על הכהנים שלא הזהירוהו על כך. (רש"י, שם) כל משמרת חולקה לשבעה בתי אב, וכל בית אב עבד ביום אחר בשבוע.
בשבת המשמרות התחלפו, והמשמר היוצא אומר למשמר הנכנס: "מי ששיכן את שמו בבית הזה, הוא ישכין ביניכם אהבה ואחוה שלום וריעות"
(ברטנורא, תמיד פרק ה')

טיפ טיפה מקדש

ניסים במקדש

- **"היום שבת קדש שבת קדש לה' היום איזו היא המשמרת? ____ (- כאן יש להזכיר את שם המשמרת של אותה שבת) היא המשמרת. הרחמן ישיב את המשמרת למקומה מהרה בימינו אמן..."** (בקהילות רבות (עד לפני כ-200 שנה) היו נוהגים לקרוא לפני ברכת כהנים את שם המשמר שהיה צריך לשרת באותו שבוע במקדש, ולאחר מכן נאמר פיוט לזכר אותו משמר: (במקרה זה משמר אלישיב, הפיוט נכתב על ידי רבי פנחס הכהן) "כס דוד הקים, ומלכותו תשיב כוהניו יעלו למשמרותיו עם אלישיב אלישיב כהן קנה - יראה בראש חבורתו בשלום ושבעה רועים ושמונה נסיכים יקומו לי לשלום משמר עשתי עשרה - יעלו כהניה אל ההר הזה בשלום ונאמר 'והיה זה שלום'"
- **"אי אפשר שיהיה קרבנו שלאדם קרב, והוא אינו עומד על גביו..."** (הלכות כלי המקדש פ"ו) שבוע שעבר למדנו על 24 משמרות הכהנים. בנוסף למשמרות אלו, היו גם 24 מעמדות. מה הם המעמדות? כאשר אדם מקריב קורבן, הוא צריך להיות באותו מקום - 'לעמוד על גביו'. כך גם בקורבנות ציבור. למשל קורבן תמיד ומוסף, צריך שעמ"י יהיו בעזרה בעת הקרבתו. אך כיצד כל ישראל יעמדו בעזרה? לפיכך תקנו שיבחרו אנשים כשרים ויראי חטא, שיהיו שלוחים של כל עמ"י לעמוד על הקורבנות, והם הנקראים 'אנשי מעמד'. 24 מעמדות היו, כמניין משמרות כהונה ולויה. ועל כל מעמד ומעמד היה ראש מעמד, שהיה ממונה על כולם. (עפ"י הלכות כלי המקדש, שם)
- **"בשלישה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש. בבית אבטינס, בבית הניצוץ, ובבית המוקד..."** (מסכת תמיד, א') לאחר שלמדנו קצת על ייחוס הכהנים ועל משמרותיהם, נלמד על עבודת הכהנים בבית המקדש. מה הכהנים היו עושים? בתחילת מסכת תמיד מתוארים שלושה מקומות בהם הכהנים שמרו בבית המקדש. מדוע צריך שמירה בבית של ה'?
שמירת המקדש איננה מפחד אויבים, שודדים וגניבות. אלא משום כבוד וגדולה למקדש - כנהוג בארמון של מלך! ילדי הכהנים שעדיין לא הגיעו לכלל עבודה שמרו בשלושת המקומות הללו: בבית אבטינס, בו היו מכינים את הקטורת, בבית הניצוץ, בו הייתה מדורה קטנה, ובבית המוקד, בו הייתה מדורת אש גדולה לחימום הכהנים העולים מטבילתם. (עפ"י קהתי, שם)
- **"מי שהוא רוצה לתרום את המזבח, משכים וטובל עד שלא יבוא הממנה..."** (מסכת תמיד, א') לקום בשעה 06:00 בבוקר נשמע מוקדם? היו כוהנים שהקדימו את קול התרנגול, וקמו לפני 04:25! העבודה בבית המקדש התחילה בכל יום עם עלות השחר בתרומת הדשן. "והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח, וישמו אצל המזבח." (ויקרא, ו') תרומת הדשן היא הוצאה של חלק מהאפר שעל המזבח והנחתו ברצפת העזרה ליד המזבח. כל כוהן שרצה לתרום את הדשן, היה קם וטובל לפני שהממונה היה מגיע. בסביבות 'עלות השחר', בערך בשעה 04:25, הממונה בא, וערך 'פייס' - הגרלה מי יזכה לתרום את המזבח. "הפייסו, זכה מי שזכה" (מסכת תמיד, א')

